FREDNING AV SKOLTEBYEN OG SKOLTENES RETTIGHETER

FORORD

Like før jul 1995 mottok forfatteren endel avisutklipp fra Sør-Varanger Avis og Bladet Finnmarken, som var sendt som orientering av familien i Neiden. Stoffet var fra mediedebatten om Østsamenes rettigheter som ble skapt av lekkasjen fra Samerettsutvalget.

Forfatteren har i en årrekke lagt merke til at en hel rekke instanser, særlig fra samisk hold har vært med på å usynlig gjøre skoltekulturen. Særlig i de siste årene har denne usynlig- gjøringen av skoltene skapt stor forvirring, ikke bare blant nordmenn, men også blant mange skolter som ikke tidligere har hatt noe forhold til egen kultur.

Forfatteren ble født i Skoltebyen på begynnelsen av 1940-tallet, vokste opp og var bosatt i området frem til 1960. Da forfatteren som 16-17 åring skulle velge studie eller arbeid ble det flytting fra hjemmet. På den tiden måtte ungdommen reise tidlig fra hjemmet, enten for å skaffe seg et levebrød eller for å studere. For egen del ble det en kortvarig studie og deretter arbeidslivet. Senere som godt voksen ble det igjen to etapper med studier. Forfatteren hadde også i sin ungdomstid som de fleste skolter, litt vanskelig med å forholde seg til egen kulturbakgrunn. Etter en modningsprosess forandret denne holdningen seg gradvis til en aksept, som igjen førte til at forfatteren fikk en sterk tilhørighet til Skoltebyen. Egne livserfaringer fra Skoltebyen har gitt forfatteren en spesiell kunnskap om skoltenes livssituasjon fra etterkrigstiden i Neiden.

Som skolt har forfatteren følt på kroppen den diskriminering som skoltene ble utsatt for, og har gjennom egne erfaringer kunnskap om de ulike konflikter som preget området og dets befolkning i ulike perioder.

Ifølge radio og aviser mener enkelte som f. eks. Steinar Wikan i et TV-intervju at det aldri har vært konflikter mellom kvenene og skolter i Neiden. Blant annet når det gjelder rettighetsspørsmål om reindrift og kastenotfisket i Skoltefossen .

Rettssaken med hensyn til skoltenes særrett til laksefiske fra 1848 som skoltene tapte, og rettsaken i 1930 som førte til at skoltene ble ute- stengt fra egen reinflokk, er klare bevis for at konfliktene var reelle nok for skoltene.

Innledning

Skoltene som er en liten minoritet i Norge, har opp gjennom århundrer vært en kasteball som har blitt diskriminert av nordmenn, kvener og samer. Forfatteren vil prøve å trekke frem ulike problem-stillinger, og særlig det som skiller skoltene fra den øvrige samiske befolkningen.

Fra 1992 til 1994 gikk undertegnede på et toårig kulturfagstudie ved Høgskolen i Finnmark. Hensikten med studiet var å få en bedre kunnskap om kultur og kulturforståelse, samt å skrive om Neidenskoltenes kulturelle- og historiske skjebne fra grensesettingen i 1826 og frem til dagens situasjon.

Kulturfagstudiet ved Høgskolen omfattet blant annet studie i Nordkalottens historie og kultur, der de politiske og økonomiske aspekter var viktige elementer og kastet lys over kampen om det ressursrike land-området på Kola og dagens Sør-Varanger. Videre belyste studiet innvandrings- og grenseproblematikk, samt ulike nasjonale strømninger med rasistiske tilsnitt som feide over Europa og Norden fra midten av 1800-tallet og utover, og de konsekvenser dette påførte minoriteter og urbefolkninger i området.

Neidensii'daen og skoltene som ble norske etter 1826 har blitt glemt og forsøkt utradert som en folkegruppe av den norske stat. I de senere år har de norske samene ført en tilsvarende linje i årevis, noe som har ført til en usynliggjøring av skoltekulturen.

"Skoltebyen" har i mange tiår vært båndlagt av de lokale forvaltningsmyndigheter, noe som har gått utover skoltenes egne etablerings- og utviklingsmuligheter i området. Begrunnelsen har alltid vært at området skulle vernes. Denne vernetanken har ført til at skoltene har blitt fratatt alle muligheter for å kunne skape seg et næringsgrunnlag med tilknytning til egen kultur. Andre grupper i Neiden har blitt tilført rikelig med ressurser og muligheter, for nettopp å bruke skolte kulturen i deres næringsutvikling.

Forfatteren hadde i mange år planer om å etablere seg i Neiden, men ble motarbeidet både av forløperen til Neidens Næringstjeneste og av de lokale myndigheter. Skoltene har til alle tider etter 1826, da statsgrensen ble fastsatt mellom Russland, Finland og Norge vært diskriminert og forsøkt utradert av den norske stat, og i de senere år prøvd assimilert og forsøkt usynliggjort av de samiske myndigheter og organer.

Nye signaler fra Sametinget og fra de lokale myndigheter gir et visst håp om at en kursendring kan være på gang. I forbindelse med fredningsforslag av "Skoltebyen" skriver Samisk Kulturminneråd at skoltekulturen er unik. Det er en innrømmelse som viser at de ser at det er forskjeller mellom same- og skolte kulturen, for ellers ville skoltekulturen ikke være unik. Med denne artikkelen ønsker forfatteren å gi e: mer nyansert bilde av skoltene, og samtidig sette et lys på noe av den uretten som skoltene har blitt påført fra grensereguleringen i 1826 og til i dag.

Kort historisk tilbakeblikk

Sør-Varanger har i årtusener før nordmenn og kvener kom, kun vært bebodd av skolter. Flere forskere beskriver at bosetningen på Kola og Sør-Varanger har vært befolket av skoltene i minst 3000 år. Nyere etno-genetisk forskning mener at skoltene har en enda lengere historisk bakgrunn i området. Flere funn i Sør-Varanger med blant annet Kjelmøy funnene dokumenterer skolte bosetningen.

Har tatt med et sitat fra Tanners bok om "Skoltlapparne" for å illustrere utviklingen og tilbake-gangen i skoltenes bærekraftige og gode liv før grensesettingen i 1826. Den danske regjeringsøkonom Carl Pentoppidan skrev omkring 1790, mens Finnmarkshandelen og den utstrakte kredittordningen ble debattert:

"På basis av grundige undersøkelser i Finnmark var "Russefinnene" en dokumentasjon på at kredittordninger kunne unngås".

Dette viser at skoltene klarte seg godt uten kreditt, til tross for et hardt skattepress. Dvs. de betalte skatt til tre land, nemlig Russland, Danmark/Norge og Sverige. Før 1826 hadde skoltene bruks- og råderetten til alt land og vann med enerett til all fiske, jakt, fangst og tømmerhogst. Skoltene var før et velstående folk, mens de fra grensesettingen i 1826 og utover gradvis mistet sine verdifulle områder.

Først mistet de eneretten til elva og senere mistet de reinflokken. Den verdien som i dag står for tur er deres kulturarv, og den siste rest av en jordbit de fikk beholde etter grensesettingen, nemlig "Skoltebyen". For sommerboplassen var "Skoltebyen", og stedet symboliserer fortsatt sammen med St. Georgs kapell og kastenotfisket i "Skoltefossen" skoltene og deres historie i Norge. Etter grensesettingen valgte skoltene å bli boende på sommerboplassen fordi elva med laksefisket og fisket ute i Neiden orden samt sankingen ved øyene i Varangerfjorden var selve livsnerven for dem.

Først ved grensesettingen i 1826 ble Neiden- sii'daen delt i to, og den norske stat og datidens innvandrere koloniserte området. De tok etterhvert alle skoltenes rettigheter og deres livsgrunnlag. Dette ble gjort på grunn av de sosialdarwinistiske holdningene og de ulike politiske strømningene som feide over Europa fra midten av forrige århundre til 195O-tallet i våre dager. Man kan si at de samme holdningene også gjaldt for de innvandrende kvener og samer, men skoltene var de laveste på rangstigen. Langt på vei har myndighetenes behandling av skoltene de siste årene også hatt tendenser som minner om tidligere tiders diskriminering, også i 1990-årene.

I begynnelsen av dette århundret hadde Neiden skoltene mistet det meste av sine landområder og rettigheter. Det området de fikk beholde var endel av et område som senere er blitt kalt fellesjorda.
Denne del av fellesjorda ble oppmålt til 5 familier som fortsatt bodde i området.
Diskrimineringen av skoltene var uutholdelig for mange, noe som førte til at flere av skoltene gradvis flyttet ut fra området. Kun etterkommere til familiene Nikolaiwitz og Ivanowitz har bodd kontinuerlig i Skoltebyen. Sistnevnte familie ble tvunget av de norske forvaltningsmyndigheter til å flytte fra området i forbindelse med byggingen av den nye riksveien.

De av skoltene som ble boende i "Skoltebyen" ble stadig diskriminert på ulike måter, av enkelte i lokalmiljøet og av de offentlige myndigheter. De skolter som i tidlig alder flyttet fra/ eller de som aldri har bodd i "Skoltebyen" kan ikke forestille seg/ eller ha den samme identitetsfølelsen for "Skoltebyen", som de av skoltene som vokste opp i miljøet og følt diskrimineringen på kroppen.

Skoltene som har vokst opp i et kvensk eller norsk miljø, vil ha et negativt stigma til egen kultur.
Det blir det samme forholdet for dem, som når et bortadoptert barn i voksen alder møter sin biologiske mor, som har adopterte barnet bort som liten. Skoltebyen har en stor betydning for skoltenes identitetsfølelse, fordi stedet har vært en av Neiden skoltenes kjerneområder i historisk tid.
Den som ikke kjenner sin egen historie har heller ingen fremtid er det blitt sagt.

Det er ikke bare forfatteren som ofte har et ønske om å vende hjem til barndommens dal (Skoltebyen), men også laksen i Neidenelva vender tilbake til elva hvor den er født. Trangen til å vende tilbake er en medfødt kulturarv for alle levende vesener.

Skoltenes landområder og rettigheter

Skoltene hadde bruks- og råderetten til alt land og vann med enerett til all fiske, jakt, fangst og tømmerhogst frem til 1826. Før grensesettingen hadde skoltene eneretten i til alle ressurser i Sør- Varanger. Skoltene var opprinnelig en fangst og veidefolk som de fleste urbefolkninger, men den spesielle årssyklussen med flyttinger til faste bebygde boplasser var særegent for skoltekulturen.

Neiden skoltenes sommer boplassen var i "Skoltebyen", og fisket i Neidenelva var selve livsnerven for skoltene. Til sommerboplassen flyttet de tidlig på våren; blant annet for å fiske laks i Skoltefossen. Kastenotfisket var sannsynligvis en av de viktigste årsaker til at sommer boplassen ble lagt til "Skoltebyen".

Skoltene drev tidlig handel med russiske og andre sjøfarende kjøpmenn i flere århundrer før området ble norsk territorium. Man kan faktisk si at skoltene var de første som innførte markedsøkonomien til Finnmark. Grensesettingen i 1826 og den etterfølgende kveninnvandringen førte til at skoltene gradvis ble fratatt alle rettigheter, og de mistet derfor det meste av sitt livsgrunnlag.

Et skifte i rettstenkningen på slutten av 1700- tallet innebar at beskyttelse av eksklusiv rett på basis av alders tids bruk ble avløst av sikring av bygdelagets behov, der formel lik rett til alle innen et bygdelag ble knesatt som prinsipp.

Den historiske betegnelsene på skoltene

Som lokal skoltehistoriker og leder i foreningen "Skoltene i Norge" vil forfatteren gjøre leserne oppmerksomme på at begrepene østsame eller skoltesame er av nyere dato, og betegnelsene har blitt tatt i bruk etter den samiske bevegelsen fra begynnelsen av 1960-tallet.

Navnet "skolt" har en lang tradisjon, og har vært et begrep i en historisk sammenheng. Skoltene har allerede fra tidlig på 1800-tallet blitt kalt for "skolter". Periodevis har begrepet hatt et negativt stigma. Så langt tilbake som forfatteren kan erindre ble skoltene som var bosatt i "Skoltebyen" (blant andre min familie) alltid kalt for skolter. Fra like etter 2. verdenskrig og utover hadde vår familie hyppige besøk av skoltene fra Sevettijärvi. De ble også kalt for skolter, både av oss og av befolkningen forøvrig i Neiden.

En hel rekke forfattere og forskere som før "den samiske bevegelsen" skrev om skoltene, brukte alltid bare betegnelsen "skolt". "Skoltefossen", "Skoltemælen" og "Skoltebyen" er tydelige symboler som viser at ordet "skolt" i århundrer har vært et begrep i Neiden. Det finnes ikke et historisk sted i Neiden med henvisning til skoltekulturen, der ordet same eller østsame forekommer. Men i eldre dansk-norske kilder blir skoltene omtalt med flere betegnelser som "russefinner", "skogslapper", "grensefinner" eller "østhavsfinner".

Begrepet "østsame" er av nyere dato som noen forskere har begynt å bruke om skoltene, og er en forvrengning av skoltenes eget begrep om seg selv, Nuortalazzak, "folk østfra".

Et eksempel på fornorskning av nyere dato som er med på å ødelegge en hundreårig navne tradisjon i Neiden, er navn som Neidenfoss Camping. Fossen det her henvises til heter "Skoltefossen". Denne navneforvrengningen er med på å skape forvirring om fossens navn. Fornorskningen skaper ikke bare forvirring, men viser til fulle den manglende respekt og forståelse at navnet på fossen er et symbol som viser en tusenårig kulturtradisjon i området.

Skoltenes særegne symboler

Skoltekulturen har en hel rekke elementer som viser at de skiller seg fra den vanlige samekulturen. Eksempler som viser ulikheter vises i skoltenes kleskultur, joiketradisjon (leudd som er spesiell), danse- og dansevisetradisjon, leketradisjon (på vårboplassen), navnetradisjoner (russiske navn), og at skoltene ble ortodokse tidlig på 1500-tallet.

Skoltenes klesdrakt, og særlig kvinnenes var lik den vanlige russiske. Beskrivelsene av skoltenes kleskultur viser flere likheter med østeuropeisk kleskultur, og at den er forskjellig fra den øvrige samiske befolkningens kleskultur. Avdøde Nordvi beskriver, i "Optegnelser fra Sør-Varanger" (Fra "Verdens Gang" 1903), skoltene med henseende til utseende, sitat: *"Med hensyn til sprog, skikker, utseende og klæsdrakt er de temmelig forskjellige fra de norske lutherske lapper. Mennenes drakt er til dels russisk, liksom alle kvinner har anlagt det russiske hodeplagg".* Kofta kalte skoltene for *"matsek".* Kvinnenes var hvit, og innenfor hadde kvinnene en annen kofte, som de kalte "sjussjo", som skulle være rød. Den hadde ermene sydd fast bakpå ryggen (forøvrig ingen ermer fra skuldrene - Qvigstad).

Av luene som fortsatt er i bruk kan nevnes enkelua som er rund og har flat bunn og kalles "bovenek". De unge pikers lue er som enkenes, men uten bunn og kalles "berevesk". Gifte kvinners lue har bunn, bøyet etter hodets form, og midt på bunnen stiger det opp en liten vinge av tøy, som bøyer seg litt fremover. Dette hodeplagget kalles *"sjamsjar".*

Folkedans som ringdans og pardans er fortsatt en levende kulturtradisjon blant skoltene i Russland og i Finland. Danse- og klestradisjonen knytter skoltene nærmere til de østlige folkegruppene i Russland enn til samene i Norge. Slike dansetradisjoner finnes ikke hverken blant de norske eller finske samer.

Skoltene brukte en annen slede type enn de norske samene. Sleden, "saan", er en lett slede og er typisk for skoltene. Sledetypen ligner samojedenes "khan", og det viser at skoltene i forbindelse med reindriften har en nærmere forbindelse østover til de samojediske folkegrupper enn til den samiske befolkningen.

Skoltenes navnetradisjon som er russiske viser at de kan ha en større tilknytning til de østlige folkegruppene enn til samene? Tidlig på 1500-tallet fikk Hl. Trifon i oppdrag av den russiske Tzar og kristne skoltene på Kola. Det viser at Tzaren så på skoltene som en egen folkegruppe, forskjellig fra samene. Undertegnedes teori er at dersom Tzaren hadde ment at samene tilhørte den samme folkegruppen som skoltene, ville denne kristningen høyst sannsynlig ha innbefattet samene på samme tid.

Teorier og funn

De norske samene knytter sine teorier om samisk tilstedeværelse i området og som urbefolkning, nettopp til funn som dokumenterer flere tusen års skolte bosetning på Kola og i Sør- Varanger.

Når man vet at området allerede var bebodd av skoltene kan det være nærliggende å spørre seg om den nye gruppen, "samer", kan ha hatt sitt utspring av den gamle skolte kulturen? Eller kan man tenke seg at samene var en egen folkegruppe som ble presset nordover på grunn av koloniseringen av Norge, Sverige, Finland og Russland.

I det århundre lange kulturmøtet som sannsynligvis har funnet sted har det oppstått flere felles kulturtrekk hos begge folkegruppene. Forskeren Odd Mattis Hætte henviser til at de finnes ulike samiske dialekter, og skoltisk er en slik hoved dialekt.

Dette viser tydelig at det språket som i moderne samisk litteratur blir kalt for skoltesamisk er iblandet endel russiske ord. Det lange kulturmøtet kan ha forårsaket fellestrekk i språket, idet forskerne mener at begge tilhører samme språkgruppe.

Slik forfatteren ser det bruker de norske samene de forannevnte funn i Sør-Varanger som en egen dokumentasjon, mens de i virkeligheten dreier seg om skoltefunn. Flere forskere mener at funnene dokumenterer en tusenårig skolte bosetning. Forfatteren kan stille et spørsmål til samene som bruker denne dokumentasjonen som sin egen: "Er du en same eller er du en skolt?" Utfra Sametingets definisjon av en same, er svaret naturligvis "same", og fordi han ikke tilhører den unike Nuortalazzak stammen, som er en gruppe som bor ved en stor innsjø på Kola.

Stiller du det samme spørsmålet til skoltene i Finland og Neiden (som ikke har et negativt stigma til egen kultur) blir svaret et selvfølgelig "ja". Dersom svaret blir som foran skissert, kan forfatterens påstand om at samene usynlig gjør skoltekulturen ved å bruke skolte finnene i Sør-Varanger for egen dokumentasjon ha gyldighet?

Kjente forskere som Astri Andresen, Einar Niemi og andre mener at skoltene er en egen minoritet.
I boka Sii'daen som forsvant skriver Astri Andresen i innledningen:

"Skoltene utgjorde en særskilt del av det samiske folket; de hadde blant annet et eget språk, et eget geografisk område, og religionen var greskortodoks. De kaller seg selv Nuortelazak (også omtalt som skolter eller skoltesamer)".

I Aftenposten av 24.mai 1993 sier Einar Niemi, sitat: *"Skoltesamene, eller østsamene, er på flere måter en unik minoritet. ...Det som har skjedd med den østsamiske minoritet er egentlig trist. .... Men det kreves tilrettelegging, og her er skoltesamene uenige".*

Skoltene har i de senere år blitt definert i nyere samisk litteratur og av Sametinget som “samer”, og ikke som skolter. Dette mener forfatteren strider imot ILO-konvensjonens (nr 169) prinsipp, noe de norske samene selv alltid har påpekt og agitert ovenfor storsamfunnet.

Forfatteren ønsker å sette et lite spørsmålstegn ved den tidligere samisk politiske måten å tolke historien på som har ført til uheldige konsekvenser og usynliggjort at skoltenes historie og kultur skiller seg fra samene på forskjellig måter.

Stigmatisering, assimilering og den samiske bevegelsen

Ordet "skolt" hadde i lange perioder et negativt stigma, og mange av skoltene klarte ikke den belastningen og flyttet derfor fra "Skoltebyen". Fordi begrepet "skolt" hadde lav status gikk noen av skoltene til å bruke betegnelsen østsame om seg, idet de mente at same betegnelsen hadde en høyere status. De av skoltene som gikk over til å bruke østsame om seg selv, fornektet på denne måten også sin egen bakgrunn. I den tidligere statlige assimilasjonsprosessen fra 1800-tallet og utover ble skolter og samer presset/ tvunget til å oppgi sin egen identitet (individ basert prosess).

Dette førte til at de fleste av skoltene og samene prøvde å skjule sin identitet så godt som det lot seg gjøre (på grunn av lokale diskrimineringen), og etterhvert oppsto en lokal "distigmatisering".

Eidheim: Når en skjuler sin identitet, må en samtidig fornekte den og markere avstand ovenfor andre (skolter). Ifølge Eidheim oppsto det en sosial feedback effekt, som førte til utilsiktede konsekvenser som virker tilbake på en selv.

Grønnhaug skriver at assimilering forhindrer organisasjon, og skaper individuelle strategier og sosial desinstitusjonalisering (dvs. fremmedgjøring til egen kultur).

Den samiske bevegelsen fra 50-60-tallet var en av årsakene til at mange skolter som hadde et negativt stigma til begrepet skolt gikk over til å bruke betegnelsen østsame om seg selv. Dette fordi begrepet østsame var lansert om skoltene, og at de følte at å være same gav en høyere status.

Samer med høyere utdanning etter krigen organiserte seg og dannet et politisk organ som ble det rådgivende politisk organ i Nordisk Råd. De samiske organisasjonene fikk etterhvert større innflytelse på det politiske plan i de enkelte nordiske land, men kanskje mest i Norge.

Denne prosessen var en "bevisstgjørings- prosess" for å ordne en samisk mobilisering på lokalt og regionalt plan. Denne prosessen ble en suksess for å revitalisere samekulturen, men samtidig har denne prosessen ført til en usynlig- gjøring av skoltekulturen, såvel i Norge som i Finland og Russland.

Dikotomisering, symbolbruk og diskriminering

I sitt arbeide benyttet den samiske bevegelsen dikotomisering (todeling - få frem ulikheter mellom det norske og det samiske) for å få frem at samer var forskjellige fra nordmenn, men at de var like-verdige. Den samiske bevegelsens mobilisering skapte et parallelt symbol som sa at "vi er forskjellige, men like". På sikt klarte de samiske aktivister og mobilisere støtte lokalt, og de fikk lagt grunnlaget for den anerkjennelsen eller synliggjørelsen av samisk kultur som man har i dag, og symbolbruken var et sentralt element.

Samedrakt (kofte), joik, lavo, sjamanisme, reindrift og språk ble viktige elementer i denne kampen. Samene ble etterhvert mer anerkjent i storsamfunnet, og dermed ble samenes situasjon mindre problematisk lokalt og regionalt. Dette førte til at stadig flere samer "hentet" sine symboler (kofta) fram fra sine gjemmesteder, og det ble satt i kontrast til de norske symboler. Etterhvert fikk samene et nasjonalt symbol (flagg). Symbolbruken var den mest utslagsgivende for feedbacken.

Altaaksjonen og demonstrasjoner foran stortinget var en av hovedårsakene til at Sametinget ble en realitet. Den norske stat har i århundrer undertrykt samekulturen og prøvd å assimilere samene i den norske kulturen, men staten lyktes ikke blant annet på grunn av den samiske bevegelsen. Samene har opprettholdt og ved-likeholdt den etniske grensen i forhold til nordmenn, men samtidig har de prøvd å fjerne den samme kulturgrensen mellom samer og skolter. Samer er forskjellige fra nordmenn, men de er likeverdige, noe som grunnlovsparagraf 110a gjenspeiler.

Som samene i sin tur ble diskriminert av det norske storsamfunnet, blir skoltene i dag usynliggjort, og på den måten diskriminert av de norske samene. Særlig fører samene en sterk kampanje for å usynlig gjøre skoltene på den russiske siden av grensen.

I de første TV-programmene som de norske samene laget om skoltene på Kole, brukte de betegnelsen skoltesamene på Kola. Etterhvert har de gått bort fra denne betegnelsen, og nå kaller samene skoltene på Kola for østsamer eller Kolasamer. I tidligere tiders Norge førte staten en fornorskningspolitikk mot samene. Nå fører samene den samme diskriminerende politikken ovenfor skoltene, som på denne måten blir mer og mer usynlig for det norske folk og verden forøvrig.

Skoltene har sitt eget språk, som benevnes som en samisk hoved dialekt. Det betyr at språket er temmelig forskjellig fra de andre samiske språk- dialekter. Skolte språket har mange russiske ord, og de norske samene må bruke tolk for å forstå skoltene.

I den seneste tid har vi sett at samene har undervist noen av skoltene på Kola i samisk språk, og undertegnede har også observert at Den Norske Lutherske Samemisjonen er i gang med et prosjekt for å misjonere blant skoltene i Lovozero.

Kan dette være et eksempel som viser den samiske assimileringsprosessen av skoltene på Kola, eller kan samene ha andre motiver for denne handlinger. Som nevnt har skoltene sitt eget språk og sin egen ortodokse tro, og de er ikke hedninger.

Man må være klar over at ortodoks religion har i århundrer vært en viktig bærebjelke for skoltekulturen. Samene må godta at skoltenes er ortodoks kristne. Dersom samemisjonen ønsker å støtte opp om skoltekulturen på Kola, burde de heller gitt skoltene på Kola økonomisk bistand, slik at de selv ble i stand til å ivareta eget språk og sin kristne tro. For de norske samene er deres symboler viktige for å bevare egen identitet som et folk.

For skoltene på finsk og russisk side er språk, religion og de andre kulturelementene viktige symboler for å ivareta skolte kulturen. Med de tiltak som de norske samene har satt i gang med samisk språk undervisning, begrepsendring fra skolter til samer, og planer om misjonering blant skoltene vil dette på lang sikt føre til en usynliggjøring av skolte kulturen i Nordkalotten. Er det kanskje samenes hensikt å usynlig gjøre skolte kulturen?

Lévi-Strauss har argumentert for at historie skrivningen er vår tids myte, fordi den foretar et meget selektivt utvalg av begivenheter og fortolker dem i lys av senere begivenheter. Skoltene historie som er omskrevet og beskrevet av andre enn skoltene selv, i et lys som fører til at kulturen holder på å bh borte er et godt eksempel i den retning.

Ressursforvaltning og rettigheter

Skoltene har i århundrer vært betraktet som en minoritetskultur, og de har i lange perioder levd isolert fra samene. I perioder var det også store konflikter mellom skolter og samer. Blant annet ble sommerboplassen i "Skoltebyen" brent ned til grunnen av Varangersamene.

Kan usynliggjøringen av skoltene også ha noen økonomiske aspekter? Thomas Hylland stiller noen kritiske spørsmål i boka "SMÅ STEDER - STORE SPØRSMÅL" (s.323-324), der han beskriver hvordan etnisk organisering påvirker forskjellige aspekter ved de samfunnsmessige forhold, som kan forklare betydningen av etnisitet (eks. samenes usynliggjøring av skoltene som en minoritet).

Thomas Hylland trekker frem 4 aspekter (samfunnsmessige forhold) som kan bidra til å forklare den relative betydningen av etnisitet. Disse forhold får en stor betydning f. eks. ved ressursforvaltningen i et viktig område. Forfatteren henviser kun til de to sistnevnte aspekter som kan ha en stor relevans i denne sammenhengen:

- Den relative betydningen av økonomisk eller politisk konkurranse. Generelt øker etniske spenninger når aktørene oppfatter at det er tiltagende knapphet på ressurser som det konkurreres om på etnisk grunnlag, for eks. i en situasjon med økende arbeidsledighet.
- Den territoriale forankringen av etnisitet. Denne dimensjonen kan være avgjørende for typen av etniske konflikter som kan oppstå. Grupper som har eget territorium, vil naturligvis være mer tilbøyelige enn andre til å kreve politisk autonomi.

Hvem skal stå for forvaltningen av de store naturressursene på Kola, og samerettsutvalgets utredning om rettighetsspørsmål til land og vann har stor betydning i denne sammenhengen. Disse to forannevnte aspekter som Hylland påpeker ved etnisitet viser mulige årsaker for denne usynliggjøringen av skoltekulturen som de norske samene har vært pådrivere for i de siste årene.

For et år siden ble undertegnede kontaktet av samerettsutvalget og hadde et orienteringsmøte, der undertegnede orienterte om Neidenskoltenes historiske skjebne i grensebygda Neiden og om deres historiske rettigheter. Før dette møtet sendte undertegnede sin prosjektoppgave fra kulturfagstudie ved Finnmark distriktshøgskole "Sii'daen som ble glemt" som en orientering til forannevnte utvalg.

Som skolt og leder i foreningen "Skoltene i Norge" ble undertegnede likevel overrasket da NRK-Sami radio på forjulsvinteren tok kontakt og orienterte om lekkasjen fra Samerettsutvalget om at utvalget arbeider for at Neidenskoltene skal få tilbake noe av rettighetene. Denne opplysningen var temmelig overraskende, men samtidig også en gledelig nyhet.

NRK-sami radio ønsket et intervju med undertegnede og noen andre skolter i Neiden, og oppholdet måtte regnes til 3-4 dager. Sami radioen lovet å dekke tapt kursstønad i fraværstiden og reiseutgifter, men alle løfter ble ikke innfridd. Sami radioens representant antydet også at et TV team ville komme til Neiden i forbindelse med intervjuet. Sami radioen møtte opp med to representanter og de fikk et lengere intervju med undertegnede.

Journalistene fra Sami radioen kryssintervjuet undertegnede med hensyn til lekkasjen fra Samerettsutvalget og om undertegnedes holdninger til skoltenes rettighetskrav til reindrift og kastenotfisket i Neiden elva.

Lite av det som undertegnede sa i det intervjuet har senere hittil kommet frem i noe media.
Et TV-program ble tatt opp om dette temaet, og programmet som ble presentert het fra "Samisk synvinkel". TV-programmet hadde ingen budskap som kunne tolkes at det dreide seg om rettighetstapene til skoltene, og at deres rettighetstap var av nyere dato. Hele programmet bar preg av å være regissert for å fremme samiske interesser og deres rett til land og vann.

Undertegnede må gi Magnar Arvola noe rett i at programmet var regissert for å fremme samiske interesser. Forfatteren vil henvise til at flere av skoltene har i årevis kjempet for skoltenes rettigheter. Vi er derfor glad for støtten vi er lovet fra Sametingspresident Ole Henrik Magga.
Tidligere om høsten (1995) i forbindelse med et møte om fredning av "Skoltebyen" uttalte lederen av Samisk Kulturminneråd at hun innså at skoltene var blitt behandlet stemoderlig av de norske samene og at Samisk Kulturminneråd, men at hun ville støtte opp om skoltenes sak.
Tomme løfter har skoltene fatt til alle tider, men som oftest har de alltid tidligere blitt lurt.

Undertegnede har liten tro på at Sametinget foretar noen endring i sin politikk. Ikke før det kommer positive konkrete tiltak som viser at de mener alvor med sine uttalelser, og at de støtter skoltekulturen etter skoltenes egne premisser.

I ILO-konvensjon nr. 169 går det klart frem at hverken Sametinget eller andre norske forvaltningsmyndigheter har noen rett til å gripe inn i forvaltningen som far uheldige konsekvenser for minoriteten. Det er minoriteten selv som skal stå for denne utviklingen, men både de norske myndigheter og Sametinget kan bistå med støtte på minoritetens (skoltenes) premisser.

Feilgrep og rettighetstap er historiske fakta

Undertegnede mener at det er på tide det norske samfunn gjør noe for å rette opp sine historiske feiltrinn som skoltene har blitt påført i siden grensesettingen i 1826 og til i dag.

De ulike rettighetstap som skoltene har blitt påført gjennom tidene er et historisk faktum som kan dokumenteres. Forfatteren går utfra at det disse forhold som Samerettsutvalget endelig har tatt konsekvensen av. Hvordan utvalgets arbeid med hensyn til skoltenes rettigheter til sist ender er helt umulig å forutse.

Undertegnede er også klar over at mange av disse rettighetstapene som skoltene har mistet, skjedde for generasjoner siden. Det betyr ikke at all gammel urett skal bli stående, bare fordi skoltene er i mindretall. En rettstat som arbeider for minoriteters rettigheter i mange land, må også løse sine egne minoritetsproblemer. Den norske stat har gjort mye for flere minoriteter i Norge, og sigøynerne er et godt eksempel.

Skoltene i Norge som er landets eldste og minste minoritet har siden grensesettingen blitt glemt av den norske stat Nå ser det ut som de norske myndigheter ved Samerettsutvalget har satt skoltenes sak på dagsorden. Det er videre et historisk faktum at det er grensesettingen i 1826 og den kvenske innvandringen som førte til at skoltene i Neiden mistet sine rettigheter til elva og reindriften.

Rettsakene i 1848 og senere i 1930 er vitnesbyrd som dokumenterer dette. Forøvrig finnes det en hel rekke beskrivelser og dokumenter om rettighetsspørsmål, reiseskildringer, brev o.l fra før 1826 og senere som bekrefter skoltenes særretter til alle ressursene i Sør-Varanger og på Kola.

I denne anledning henviser undertegnede til Einar Niemi, Astri Andressen, Steinar Pedersen, Sverre Tønnesen m. flere som har beskrevet skoltens tidligere rettigheter (andre kilder).

Undertegnede forutsetter også at Samerettsutvalgets arbeid som lekkasjen henspeiler til har sitt utspring i nettopp de andre kildene. Rettsakene som nevnt ovenfor viser at Neiden skoltene har kjempet for å beholde sine særretter, men kampen har vært musens kamp mot elefanten.

Undertegnedes far Jogar Ivanowitz var den siste ekte skolte, som gjorde sitt ytterste for å føre sin kultur videre, men som ofte ble hørt med døve ører fra både de lokale og statlige myndigheter.

De lokale myndigheter båndla "Skoltebyen" allerede så tidlig som på slutten av 5O-tallet. Myndighetens båndlegging av "Skoltebyen" og trusler om ekspropriasjon av eiendommene har vært svært ødeleggende for skoltekulturen og rett ut diskriminerende. Jogar døde i 1981, og resten av familien ble tvangsflyttet fra området ved at de ikke fikk byggetillatelse i "Skoltebyen".

Konsekvensen av fredningen av "Skoltebyen"

I fredningsvurderingen av Skoltebyen sier Samisk Kulturminneråd at det må ta hensyn til følgende problemområder:

- forholdet til laksefisket og dets innretninger
- forholdet til reiselivsbedrift ene innenfor og inntil fredningsområdet
- forholdet til planene om museale rekonstruksjoner innenfor fredningsarealet
- forholdet til grunneiere
- forholdet til kirkeforening og organisasjoner

Samisk Kulturminneråd viser med denne konsekvensanalysen at det i virkeligheten er majoritets kulturen man tar størst hensyn til, og ikke den unike minoritetskulturen som ved fredningen blir fullstendig utradert, idet myndighetene igjen som tidligere viser slik arroganse for skoltenes eksistensgrunnlag og identitet.

I fredningsforslaget legges det ikke vekt på de fa gjenlevende som fortsatt føler seg sterkt knyttet til Skoltebyen, men større vekt blir lagt på andre forhold som i liten grad har relevans i fredningssaken. Dersom Samisk Kulturminneråd ønsker å støtte om den lille minoriteten, bør de i hovedsak legge mest vekt på dette i sin konsekvensvurdering.

Først da ville forvaltningsmyndighetene fulgt retningslinjene for rett forvaltningsprinsipp i.h.h.t. ILO-konvensjon nr. 169. Konvensjonen sier klart at minoriteten skal selv være med på å styre egen utvikling.

Fra forfatterens synspunkt med hensyn til forannevnte konvensjon har Samisk Kulturminneråd ingen mandat til å behandle saker som angår skoltekulturen. For at dette organet også skal kunne være lovlig (etter konvensjonens prinsipper) i denne sammenheng, må en av skoltene bli tilsatt i organet.

Den av skoltene som har størst kompetanse for å ivareta skoltenes religions- og kulturhistoriske tradisjon er den best kvalifiserte til vervet.

I tillegg til Sametinget og Samisk Kulturminneråd mangel på mandat, vil de heller aldri kunne oppnå de nødvendige kunnskapene for å ivareta eller fremme hverken frednings- eller andre saker på skoltenes premisser.

Fredningen av "Skoltebyen" strider imot ILO-konvensjonens premisser!

Etter fredningsforslaget av "Skoltebyen" sendte undertegnede et protestskriv til Sametinget og Riksantikvaren med henvisning til forannevnte konvensjons forvaltningsprinsipp.

Skoltene er en unik minoritet, noe som også Samisk Kulturminneråd presiserer i sitt fredningsforslag. Til tross for presiseringen om at skoltene er en unik minoritet fraviker Samisk Kulturminneråd den forannevnte konvensjonens prinsipper, som nettopp er laget for å beskytte minoriteter mot majoritet kulturenes overgrep. I dette tilfellet er skoltene i Norge en liten minoritet, mens Sametinget (samene) og de norske forvaltningsmyndigheter står for majoritetens forvaltningssyn.

De norske samene har alltid henvist til ILO- konvensjon nr 169 når det gjelder egne rettigheter, mens de samtidig selv i dette tilfellet er med på å undertrykke skoltekulturen. Blant annet ved at Sametinget ved Samisk Kulturminneråd, uten at skoltene har blitt forespurt, har påtatt seg rollen som skoltenes formyndere i fredningsprosessen av Skoltebyen. Nedenfor følger noen sitater fra artiklene (ILO-konvensjon nr 169) som samene stadig henviser til, og som også gjelder for skoltene som er en unik minoritet:

Artikkel 1

b) folk i selvstendige stater som er ansett som opprinnelige fordi de nedstammer fra de folk som bebodde landet eller en geografisk region som landet hører til da erobring eller kolonisering fant sted eller da de nåværende statsgrenser ble fastlagt, og som uansett deres rettslige stilling - har beholdt noen av sine egne sosiale, økonomiske, kulturelle og politiske institusjoner.

2, Egen-identifisering som urbefolkning eller stammefolk skal være et grunnleggende kriterium for å bestemme hvilke grupper bestemmelsene i denne konvensjonen skal gjelde for.

Artikkel 2

1. Regjeringen skal ha ansvar for - med deltaking av vedkommende folk - å sette i gang samordnet systematisk virksomhet for å verne disse folks rettigheter og å garantere at deres integritet blir respektert.

a) sikre at medlemmer av disse folk nyter godt av de rettigheter og muligheter som nasjonale lover og forskrifter sikrer for andre medlemmer av befolkningen; på lik linje med disse:

b) fremme full virkeliggjøring av disse folks sosiale, økonomiske, og kulturelle rettigheter med respekt for deres sosiale og kulturelle identitet, skikker og tradisjoner og for deres institusjoner;

c) bistå medlemmene av vedkommende med å fjerne eventuelle sosio-økonomiske ulikheter mellom urbefolkning og øvrige medlemmer av det nasjonale fellesskap; på en måte som er i samsvar med deres forventninger og livsform

Artikkel 3

1. Urbefolkninger og stammefolk skal i fullt monn nyte godt av menneskerettigheter og grunnleggende friheter uten hinder eller diskriminering.

2. Det skal ikke brukes noen form for makt eller tvang som bryter med menneskerettigheter og grunnleggende friheter for disse folk, innbefattet rettighetene i henhold til denne konvensjon.

Artikkel 4

1. Det skal treffes særlige tiltak på en hensiktsmessig måte for å sikre enkeltpersoner fra ved- kommende folk og deres institusjoner, eiendom, arbeid, kultur og miljø.
2. Slike særlige tiltak skal ikke være i strid med klart uttrykte ønsker fra vedkommende folk.
3. Alminnelige statsborgerlige rettigheter skal ikke kunne begrenses av slike særlige tiltak. Artikkel 5

Når bestemmelsene i denne konvensjon settes i verk:

a) skal disse folks sosiale, religiøse og åndelige verdier anerkjennes og vernes, og det skal tas tilbørlig hensyn til de typer av problemer de møter både som gruppe og som enkeltpersoner;

b) skal disse folks sosiale, religiøse og åndelige verdier anerkjennes og vernes, og det skal tas tilbørlig hensyn til de typer av problemer de møter både som gruppe og som enkeltpersoner;

c) skal disse folks sosiale, religiøse og åndelige verdier anerkjennes og vernes, og det skal tas tilbørlig hensyn til de typer av problemer de møter både som gruppe og som enkeltpersoner;
d) skal disse folks sosiale, kulturelle, religiøse og åndelige verdier respekteres;
e) skal det treffes tiltak som kan minske problemer disse folk far i forhold til endringer i levekår og arbeidsforhold, med deltaking av og i samarbeid med de folk som blir berørt.

Artikkel 6

1. Når bestemmelsene i denne konvensjon settes i verk, skal regjeringene:
a) rådføre seg med vedkommende folk, ved hensiktsmessige ordninger og spesielt gjennom deres representative institusjoner, når det overveies å innføre lovgivning eller administrative tiltak som kan fa direkte betydning for dem;
b) etablere virkemidler for at disse folk fritt kan delta, minst i samme utstrekning som andre deler av befolkningen, på alle beslutningsnivåer i folkevalgte organer med ansvar for regelverk og virksomhet som angår dem;
c) etablere virkemidler for full utvikling av disse folks egne institusjoner og initiativer, og når det er aktuelt, skaffe nødvendige ressurser for dette formål.

Artikkel 7

1. Vedkommende folk skal ha rett til å vedta sine egne prioriteringer for utviklingsprosessen i den grad den angår deres liv, tro, institusjoner, åndelig velvære og de landområder de lever i eller bruker på armen måte, og til så langt som mulig ha kontroll med sin egen økonomiske, sosiale og kulturelle utvikling. I tillegg skal de delta i utforming, gjennomføring og evaluering av nasjonale og regionale utviklingsplaner og - programmer som kan fa direkte konsekvenser for dem,

NB! I dette tilfellet har skoltene ikke fatt være med i utformingen av fredningsvedtaket, selv om fredningen far store konsekvenser for skoltene.

3. I samarbeid med vedkommende folk skal myndighetene sikre at det blir gjennomført, undersøkelser, når dette er relevant, for å fastslå de sosiale, åndelige, kulturelle og miljømessige virkninger for dem av planlagt utviklingstiltak. Resultatet av slike undersøkelser skal være grunnleggende kriterier for gjennomføringen av slik virksomhet.
4. I samarbeid med vedkommende folk skal myndighetene treffe tiltak for å verne og bevare miljøet i de områder der de lever.

NB!: Undertegnes familie ble tvert imot jaget ut av Skoltebyen på midten av 1980-tallet.

Artikkel 12

1. Vedkommende folk skal sikres mot at deres rettigheter misbrukes og skal ha mulighet til å reise sak for domstolene, som enkeltpersoner eller gjennom sine representative organer, for å kunne fa effektiv! vem av sine rettigheter. Det skal treffes tiltak for å sikre at medlemmer av disse folk både selv kan forstå og bli forstått av andre i rettslige sammenhenger, om nødvendig ved hjelp av tolk eller på armen effektiv måte.

Artikkel 13

1. Når regjeringer iverksetter denne del av konvensjonen, skal det vises respekt for den særlige betydning for vedkommende folks kultur og åndelige verdier av de landområder og/ eller territorier der de lever eller bruker på annen måte, og spesielt de kollektive sidene av dette forholdet.

Artikkel 14

2. Vedkommende folks rett til å eie og besitte de landområder der de tradisjonelt lever, skal anerkjennes. Når forholdene tilsier det, skal det treffes tiltak for å sikre vedkommende folks rett til å bruke landområder der de ikke er de eneste som lever, men som tradisjonelt har hatt tilgang til for sitt livsopphold og sin tradisjonelle virksomhet.

3. Myndighetene skal ta nødvendige skritt for å identifisere de landområder der vedkommende livsopphold og sin tradisjonelle virksomhet.
4. folk tradisjonelt lever, og deres eiendomsrett og rett til besittelse.

5. Hensiktsmessige ordninger skal etableres i nasjonal rettsorden for å avgjøre rettskrav knyttet til landområder fra vedkommende folk.

Artikkel 15

1. Vedkommende folks rett til naturressurser i deres landområder skal sikres spesielt. Slike rettigheter omfatter disse folks rett til å delta i bruk, styring og bevaring av disse ressursene.

Artikkel 16

1. Med de begrensninger som finnes i de følgende punkter i denne artikkel, skal ikke vedkommende folk kunne flyttes fra de landområder der de lever.

I Sámi radio før møtet den 20. oktober d.å. ble undertegnede og leder av Samisk Kulturminneråd intervjuet i forbindelse med undertegnedes påstand om at fredningen var et overgrep mot skoltene, og at samene ikke anerkjenner skoltene som en minoritet, men heller prøver å viske ut skoltene og deres tusenårige historiske bakgrunn fra Sør-Varanger og Kola.

Lederen av Samisk Kulturminnerådet sa ved intervjuet at Samisk Kulturminneråd tvert imot sto på skoltenes side, og at fredningen av Skoltebyen ville bli til skoltenes fordel, og på skoltenes premisser. Hun innrømmet at skoltene tidligere hadde blitt behandlet stemoderlig, både av de norske myndigheter og av Sametinget. Hun sa videre at flere av Sametingets medlemmer, også Sametingspresidenten ville gi skoltene sin støtte. I intervjuet ble forfatteren spurt om Sametinget var den rette instans for å støtte opp om skoltene sak. Til det svarte forfatteren at Sametinget kunne støtte på grunn av sin makt gitt av de norske myndigheter.

Politiske løfter og ønsketenkning hjelper ikke skoltene. Sametinget kan vise det med positiv og konstruktiv handling, også når det gjelder økonomisk bistand.

Under møtet den 20. oktober i Neiden ble det av forvaltningsmyndighetene sagt at alle virksomheter som i dag var i drift, ikke skulle bh berørt av fredningen. Det gjaldt selvfølgelig all virksomhet drevet av andre enn skoltene. For i fredningsforslaget er det bestemt at Campingplassen i Skoltebyen skal fjernes.

Campingplassen ble bygd mange år før Neiden Turisthotell ble bygd. Det mest naturlige ville være at hotellet blir fjernet, dersom fredningsprinsippet blir foretatt på minoritetenes premisser. Campingplassen som i sin tid ble bygd på skoltejorda, har til denne tid vært et enestående tilfelle, hvor skoltene har fatt nyte godt av statlige midler i forbindelse med næringsutvikling. Campingplassen har i alle år etter at den ble bygd i begynnelsen av 1960-tallet hatt stor betydning for utviklingen av turisme i Neiden. Mange finske sportsfiskere har besøkt Campingplassen i Skoltebyen i over 30 år. Standarden er ikke stor, men prisnivået er deretter, og i det hele er standarden tilfredsstillende for den gruppen som i alle år har besøkt og vært stedets gjester.

Dersom Campingplassen blir jernet og stengt, vil det legge Skoltebyen død, og en av de viktigste nålevende deler av skoltekulturen vil bli rasert av vernemyndighetene. Dette er i seg selv et alvorlig overgrep mot skolte minoriteten. "Skoltebyen" er et enestående skolte kulturlandskap i Norge?

Fredningsforslaget som ble lagt frem rammer kun de skoltene som har bodd kontinuerlig i Skoltebyen. Den siste av de fastboende skolte familier ble på midten av 1980-tallet kastet ut av området av myndighetene i forbindelse med anleggelse av den nye riksveien. Også veien ble lagt uten hensyn til at store deler av kulturlandskapet ble rasert, men i dette tilfellet ble ikke Kulturminneloven tatt i bruk.

Til dags dato er de statlige og lokale lover brukt mot skoltene, mens myndighetene i alle år har vært med på å rasere området med ulike ledningstraseer på kryss og tvers og med utbyggingen av den nye riksveien. Skoltene har imidlertid i mange tiår vært holdt i sjakk på grunn av myndighetenes båndlegging av området.

Hvordan, og kan fredningsprosessen av Skoltebyen fortsette? Premissene og skoltenes muligheter for selv å være med på denne utviklingen må først være på plass, før prosessen med fredningssaken kan fortsette! I det siste har jeg fatt signaler fra Samisk Kulturminneråd som forhåpentlig kan føre til en ny dialog, og en mulig vei som kan føre til en fredningsprosess på skoltenes premisser.

Det forutsetter også at hele prosessen med fredningen og utvikling av et fremtidig museums- eller kulturbygg blir i samsvar med ILO-konvensjonens retningslinjer. I premissene forutsettes det at skoltene selv skal være de som skal besette stillingene og drive det som måtte bygges ut.

Når dette er i orden kan fredningsprosessen gå videre. Undertegnede ber om at Sametinget tar et initiativ som ikke bare viser god vilje, men at det også vises i kreativ handling.

Til alle tider er skoltene blitt tilgodesett med "god vilje" fra ulike hold. Først når undertegnede far en positiv tilbakemelding på dette brevet fra Sametinget, kan det bevise om Sametinget virkelig ønsker å gjøre noe for å ivareta skoltenes interesser i Norge. Undertegnede vil bare kort nevne at den finske har gitt de finske skoltene endel støtte i løpet av de siste 50 år.

Fra 1949 og utover fikk skoltene midler for å bygge seg egne små boliger (fikk også privat bistand til dette). I perioden mellom 1948 og 1952 fikk skoltene 1200 rein fra den finske stat; i tillegg også gunstige reinkjøpelån.

Fra 1974 kom det nye statlige finansieringsordninger for de finske skoltene med blant annet 50-75 % statlige tilskudd og gunstige lån til nye og moderne boliger med 4% lånerente. De samme gode betingelser for tilskudd og lån fikk skoltene for å bygge hytter ved fiskevann. I antall er det noe over 300 skolter i det finske nordområdet.

Hva har så de fa norske skoltene mottatt av den norske stat etter at skoltene kom under norsk jurisdiksjon i 1826 (under russisk jurisdiksjon før 1826). De skoltene som ble boende i Neiden (Skoltebyen) har til dags dato ikke mottatt noen støtte fra de norske myndighetene.

Tvert imot har de til dags dato blitt fratatt det de har hatt av verdi, og den tendensen ser bare ut til å fortsette, hvis ikke noe skjer som kan endre dette.

Ifølge ILO-konvensjon nr 169 skal minoriteten selv være med på å styre sin egen utvikling. Samisk Kulturminneråd er i dag kun sammensatt for å representere de samiske interesser. Ifølge forfatterens syn har ikke Samisk Kulturminneråd etter den sammensetningen de har mandat til å behandle saker som angår skoltekulturen. For at dette organet også skal kunne være lovlig i denne sammenheng må minst en av skoltene, som har god kompetanse bli tilsatt i organet for at organet skal få et mandat.

Tegn i tiden som gir skolte kulturen muligheter til å overleve

Hvorvidt skoltene som minoritet har tilhørighet til samekulturen eller ikke er ikke mitt hovedpoeng, men mitt innlegg i debatten er å få frem for allmenheten den tidligere samisk politiske usynlig gjøringen av skolte kulturen som en særegen minoritet på Nordkalotten.

Men undertegnede vil samtidig skynde seg å si at denne trenden ser ut til å endre seg. Både Sametingspresident Ole Henrik Magga og leder i Samisk Kulturminneråd har åpent i media erkjent at skoltene har vært stemoderlig behandlet, og at de heretter aktivt vil støtte skoltene i deres arbeid, slik at skoltene selv kan bli i stand til å ivareta og fremme egen utvikling i sitt kjerneområde, som er "Skoltebyen".

Som leder i foreningen "Skoltene i Norge" samt sekretær og informasjonsansvarlig i "Kirkeforeningen ved St. Georgs kapell" er undertegnede svært glad for denne tilbakemeldingen fra lederne i de to viktige samiske organer.

Fra Sør-Varanger Avis av 14. desember forrige år lagt merke til at kommunen også mener at et Skoltemuseum eller et Kultursenter som tidligere har vært planlagt i Neiden skal i hovedsak legges med premisset som blir til skoltenes fordel, noe som er i samsvar med ILO-konvensjon nr. 169 prinsipper. Denne dreiningen av forvaltnings prinsippet som kommunen har lagt for dagen viser at noen i kultur forvaltningen ser muligheter som kan gi vekst i kommunen.

Skolte kulturen er i så måte en viktig faktor som hele kommunen kan dra nytte av i en fremtidig satsning, der et skolte kultursenter må stå som et fyrtårn.

Undertegnede har i mange år arbeidet for å få til et samarbeide med kommunen på skoltenes premisser, og håper derfor at dette samarbeidet kan bli fruktbart i fremtiden.

Hvilke muligheter som et fremtidig "Skoltekulturhus" og et eventuelt Økomuseum for "Skoltebyen" vil kunne skape i Sør-Varanger er ingen gitt å spå, men undertegnede tror at et fremtidig samarbeide med kommunen kan gi flere muligheter i kommunen. Det finnes i dag en hel rekke områder som har tilknytning til skoltekulturen, der kommunen i dag på egen hånd ikke har adgang til å utvikle eller bruke i turistsatsningen. Men ved et nært samarbeide mellom skoltene, kommunen og Sametinget kan flere tiltak iverksettes, og aktiviteter igangsettes som vil kunne få kommunen i fokus som et interessant turistmål. *(NB! I ettertid ser man at Sametinget og dets organer lurte begge skolte foreningene i Neiden og delvis Sør-Varanger kommune også).*

Vesentlige stikkord er at kommunen samarbeider med en utvikling på kulturens premisser.

Kirkeforenings forvaltnings- og informasjons ansvarlige. Det har versert ulike forståelser som vedrører driften og ansvaret for St. Georgs kapell.

I kirkforeningens vedtekt § 9 står det:

Sekretæren har ansvar for kontakten innad med Kirkeforeningens medlemmer og med presten, samt være foreningens talerør utad med informasjonsansvar. Sekretæren har ansvar for å besvare alle henvendelser fra foreninger, kommune og stat eller andre som berører foreningens vedtekter og ansvarsområder, og alt som vedrører St. Georgs kapell, inklusive endring på dagens guiding.

Som mange kjenner til ble det i 1992 dannet en kirkeforening, og den 15. mai 1993 avholdt menigheten sin første offisielle gudstjeneste ved kapellet, der flere pilgrimmer fra modermenigheten i Oslo var tilstede og feiret begivenheten.

I denne forbindelse sto også menigheten i samarbeide med prost Kåre Kvammen ansvarlig for planlegging og utvikling av den første pilegrimsturen til Boris-Gleb. Senere har andre tatt kirkeforeningens ide og benyttet den som sin egen.

Kirkeforeningen ved St. Georgs kapell avholdt årsmøte den 5. august 1995, og årsmøtet vedtok at den årlige gudstjenesten heretter holdes siste søndag i august.